

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Pelastustoiminta tutkinnon osan toteutussuunnitelman laatiminen turvallisuusalan perustutkintoon

Kauppi, Santeri

2018 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Pelastustoiminta tutkinnon osan toteutussuunnitelman laatiminen
turvallisuusalan perustutkintoon

Santeri Kauppi
Turvallisuusalan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Helmikuu, 2018

Santeri Kauppi

Pelastustoiminnan tutkinnon osan toteutussuunnitelman laatiminen turvallisuusalan perustutkintoon

Vuosi 2018 Sivumäärä 41

Ammatilliseen perustutkintoon sisältyvän tutkinnon osan toteutussuunnitelma on koulutuksen järjestäjän laatima suunnitelma siitä, kuinka kyseisen tutkinnon osan opetus toteutetaan. Toteutussuunnitelmasta selviää tutkinnon osan yleiset suoritusperiaatteet, opetusaiheet sekä tiedot tutkinnon osan arvioinnista.

Tässä opinnäytetyössä on selvitetty, mitä aiheita turvallisuusalan perustutkintoon kuuluvassa pelastustoiminnan tutkinnon osassa tulee opettaa. Opetusaiheiden selvittämisen lisäksi opinnäytetyön tulosten perusteella on laadittu toteutussuunnitelma pelastustoiminnan tutkinnon osan toteuttamisesta toimeksiantajana toimineelle Stadin ammattiopistolle.

Opinnäytetyön tutkimuskysymyksenä on ”Mitä turvallisuusalan perustutkintoon sisältyvän pelastustoiminnan tutkinnon osan toteutussuunnitelman tulee sisältää?”.

Opinnäytetyön tietoperustan muodosti kirjallisuuskatsaus. Tiedonhankintamenetelminä opinnäytetyössä on käytetty benchmarkingia sekä avointa haastattelua. Kirjallisuuskatsauksessa on käytetty Opetushallituksen turvallisuusalan perustutkinnon tutkinnon perusteita, lainsäädäntöä sekä pelastustoiminnan kirjallisuutta. Benchmarkingia käytettiin vertailemalla kolmen turvallisuusalan oppilaitoksen pelastustoiminnan tutkinnon osan opetussuunnitelmia. Haastatteluiden tavoitteena oli tukea kirjallisuuskatsauksen ja benchmarkingin pohjalta luotua toteutussuunnitelmaa luonnosta.

Tutkimuksesta saadun tiedon pohjalta rakennettiin tutkinnon osalle toteutussuunnitelma tutkinnon osan suoritusperiaatteista ja opetussisällöstä. Tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksia on noudatettu erittäin tarkasti toteutussuunnitelmaa rakennettaessa. Ammattitaitovaatimusten sidonnaisuus on selkeästi esillä tutkinnon osan toteutussuunnitelmassa.

Asiasanat: Opetussuunnitelma, Pelastustoiminta, Tutkinnon osan toteutussuunnitelma, Tutkinnon perusteet, Turvallisuusalan perustutkinto

Santeri Kauppi

Defining the Curriculum for the Rescue Operations and Emergency Services Module for a Vocational Upper Secondary Qualification in Safety and Security

Year	2018	Pages	41
------	------	-------	----

The curriculum of a study module is a plan drawn up by the training provider on how to complete the module of the degree. The curriculum explains the general principles of the module, the subjects of the degree program and the evaluation of the module.

This thesis clarifies which topics should be taught in the rescue operations and emergency services module in the vocational upper secondary qualification in Safety and Security. In addition, an implementation plan was drawn up for the commissioner, Helsinki Vocational College.

This Bachelor's Thesis investigates what should be included in the curriculum for the rescue operations and emergency services module.

The theoretical framework of the thesis comprises a literature review. Data acquisition techniques used were benchmarking as well as open interviews. The literature review discusses the criteria for the qualification requirements of the National Board of Education, legislation and literature on rescue operations. Benchmarking was used by comparing the curricula of three vocational upper secondary degrees in Safety and Security. The objective of the open interview was to support the draft curriculum of the module as conceived through the literature review and benchmarking.

Based on the information obtained from the research, a part of the curriculum for the module was completed to follow the performance principles and content of the qualification. Vocational skill requirements as well as qualification requirements have been followed very carefully when constructing the curriculum for the module. The vocational skillset requirements are clearly outlined in the curriculum descriptions for the module.

Keywords: Curriculum, Curriculum for a module, Rescue operations and emergency services, Vocational upper secondary qualification in Safety and Security, Qualification requirements

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Opinnäytetyön tietoperusta.....	7
2.1	Keskeiset käsitteet.....	8
2.2	Lainsäädäntö.....	9
2.3	Turvallisuusalan perustutkinto.....	10
2.4	Turvallisuusalan perustutkinto Stadin ammattiopistossa	11
2.5	Pelastustoiminta.....	14
3	Tutkimusstrategia ja tiedonhankintamenetelmät.....	14
3.1	Benchmarking.....	15
3.2	Avoin haastattelu.....	15
4	Tiedonhankintamenetelmien tulokset.....	16
4.1	Työskentelyprosessi.....	17
4.2	Kirjallisuuskatsauksen tulokset	17
4.3	Benchmarkingin tulokset.....	20
4.4	Haastattelujen tulokset.....	22
5	Pelastustoiminnan tutkinnon osan toteutussuunnitelma.....	24
5.1	Tutkinnon osan sijoittuminen	25
5.2	Toteutussuunnitelman sisältö	26
6	Johtopäätökset	28
7	Työn arviointi	29
	Lähteet	31
	Kuviot.....	33
	Taulukot	34
	Liitteet.....	35

1 Johdanto

Ammatillista koulutusta ohjaa useat määräykset ja ohjeet. Koulutuksen järjestäjän vastuulla on laatia opetussuunnitelma, jossa päätetään koulutuksen järjestämisestä (Opetushallitus 2012, 81). Opetussuunnitelma muodostuu kaikille tutkinnoille koostuvasta yhteisestä osasta sekä tutkintokohtaisista osista. Tutkintokohtaisessa osassa esitellään, kuinka kyseinen tutkinto järjestetään sekä mistä tutkinnon osista tutkinto koostuu. Tutkintokohtainen opetussuunnitelma sisältää yksityiskohtaista tietoa tutkinnon osien suorittamisesta sekä sisällöstä. Yhden tutkinnon osan toteuttamista käsittelevää suunnitelmaa nimitetään tutkinnon osan toteutussuunnitelmaksi.

Stadin ammattiopistossa koulutetaan turvallisuusalan perustutkintoa Opetushallituksen määräyksen mukaan (Opetushallitus 2014). Tutkinnon suorittaminen kestää pääsääntöisesti kolme vuotta. Kolmantena vuotena opiskelijoilla on mahdollisuus valita valinnaisia tutkinnon osia niin, että ne muodostavat kaksi täysin erilaista opintosuuntaa (Stadin ammattiopisto 2015c). Suuntautumisvaihtoehdot kolmannelle vuodelle ovat turvallisuustekniikka ja vartiointitoiminta. Nämä kaksi vaihtoehtoa eivät kuitenkaan vastaa täysin pääkaupunkiseudun turvallisuusalan työelämän tarpeita.

Opinnäytetyn taustalla vaikuttaa puolentoista vuoden työkokemus turvallisuusalan perustutkinnon opettajana Stadin ammattiopistossa. Tuona aikana on saatu tietoa koulutuksen kehittämisestä, turvallisuusalan työelämän tarpeista ja turvallisuusalan ammatillisen koulutuksen nykytilasta. Työkokemus ammatillisena opettajana on ollut avain asemassa tämän opinnäytetyön kannalta.

Koulutuksen jatkuva kehittäminen on välttämätöntä. Turvallisuusalan perustutkinto on kasvanut valtakunnallisella tasolla huomattavasti. Ylen julkaisema Vihtori Koskisen kirjoitus vartioiden mediaseksikkyudesta herättää ajatuksia turvallisuusalan koulutuksen kehittämisestä. Koskisen julkaisussa Stadin ammattiopiston koulutuspäällikkö Pirkko Viskari ilmaisi huolensa siitä, että koulutetaanko väkeä liikaa turvallisuusosalalle (Koskinen 2017). Koulutuksen ja osaamisen kehittäminen on yksi keino tehostaa työllistymistä. Tämän opinnäytetyön avulla pyrin kehittämään Stadin ammattiopiston turvallisuusalan perustutkinnon koulutuksen sisältöä laatimalla pelastustoiminnan tutkinnon osalle toteutussuunnitelman. Koulutuksen kehittämisellä pyritään puolestaan takaamaan opiskelijoiden osaaminen, työllistyminen sekä laajempi ammattitaito.

Opinnäytetyön tarkoituksena on laatia turvallisuusalan perustutkintoon sisältyvän pelastustoiminnan tutkinnon osan toteutussuunnitelma Stadin ammattiopistolle. Tutkinnon osa on tarkoitus sijoittaa vartiointitoiminnan ja turvallisuustekniikan ohelle yhdeksi uudeksi kolmannen

vuoden suuntautumisvaihtoehdoksi. Opinnäytetyössä on huomioitu Stadin ammattiopiston turvallisuusalan perustutkinnon koulutusohjelman koulutuksen kehittämisen tarve, resurssit, tutkinnon perusteista (Opetushallitus 2014) tulevat ammattitaitovaatimukset sekä pääkaupunkiseudun pelastusalan ammattilaisten näkemykset pelastustoiminnan tutkinnon osan opetussisällöstä.

Opinnäytetyön tutkimuskysymyksenä on ”Mitä turvallisuusalan perustutkintoon sisältyvän pelastustoiminnan tutkinnon osan toteutussuunnitelman tulisi sisältää?” Tutkimuskysymyksen avulla halutaan tarkentaa opinnäytetyön rajausta sekä selkeyttää opinnäytetyön tarkoitusta.

Opinnäytetyön tavoitteena on laatia luotettava ja toimiva toteutussuunnitelma pelastustoiminta nimiselle tutkinnon osalle. Luotettavuutta voidaan mitata työelämästä saadun palautteen perusteella sekä mittaamalla opiskelijoiden osaamista ja oppimista tutkinnon osan suorituksen aikana.

Opinnäytetyön raportti noudattaa Laurea-ammattikorkeakoulun (2017) opinnäytetyöohjeen mukaista rakennetta. Työ alkaa tietoperustan esittelystä, johon sisältyy keskeisimmän käsitteistön määrittely, vaikuttavan lainsäädännön tila, tutkinnon ja toimeksiantajan opetussuunnitelman esittely sekä pelastustoiminnan yleisen näkökulman teoria. Tietoperustan jälkeen esitellään käytettyjä tutkimusmenetelmiä sekä perustellaan niiden käyttöä työssä. Tutkimustulokset esitellään tutkimusmenetelmien esittelyn jälkeen. Pelastustoiminnan tutkinnon osaa sekä laadittua toteutussuunnitelmaa esitellään tarkemmin ennen työn johtopäätöksiä ja arviointia.

2 Opinnäytetyön tietoperusta

Opinnäytetyön tietoperustan tarkoituksena on määritellä työn keskeiset käsitteet (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 25). Tietoperusta toimii myös opinnäytetyön teoreettisena viitekehystenä. Tietoperusta sisältää opinnäytetyön kannalta keskeisimmät käsitteet, tutkimuskysymyksen, keskeisen lainsäädännön sekä turvallisuusalan perustutkinnon käsittelyn. Turvallisuusalan perustutkinnon muodostumisen hahmottaminen on oleellinen osa opinnäytetyön tarkoituksen ja tavoitteiden saavuttamista.

Kirjallisuuskatsaus toimi tämän opinnäytetyön teoreettisena tietoperustana. Tämän opinnäytetyön kirjallisuuskatsauksessa on hyödynnetty pelastustoiminnan kirjallisuutta, aiheeseen liittyvää lainsäädäntöä, valtioneuvoston asetuksia, Opetushallituksen määräyksiä sekä Stadin ammattiopiston tutkintokohtaista opetussuunnitelmaa. Näiden lähteiden avulla kirjallisuuskatsaus muodostui opinnäytetyön teoreettiseksi tietoperustaksi.

Opetushallituksen turvallisuusalan perustutkinnon tutkinnon perusteet vuodelta 2014 (Opetushallitus 2014) toimi tämän opinnäytetyön kirjallisuuskatsauksen kivijalkana. Tutkinnon perusteissa on selkeästi lueteltu pelastustoiminnan tutkinnon osan ammattitaitovaatimukset, joiden ympärille tutkinnon osan toteutussuunnitelman sisällön rakentaminen perustuu. Tutkinnon perusteisiin on myös kirjattu tutkinnon osan osaamisen arvioinnin ohjeet, arviointikohteet sekä arviointikriteerit. Näiden lisäksi tutkinnon perusteet määrittelevät myös ammattitaidon osoittamistavat. (Opetushallitus 2014, 11-14.)

Kirjallisuuskatsauksessa perehdyttiin myös pelastustoiminnan kirjallisuuteen, jonka tarkoituksena oli muodostaa kokonaisuus tutkinnon perusteiden mukaisista ammattitaitovaatimuksista. Ammattitaitovaatimukset eivät sinänsä toimi yksittäisenä opetusaiheena. Opetusaiheen muodostaa useampi ammattitaitovaatimus, jotka pitää pystyä sisällyttämään oikeaan opetusaiheeseen. Kirjallisuuskatsauksen avulla ammattitaitovaatimukset muodostivat kokonaisuuksia, joita on työstetty pelastustoiminnan toteutussuunnitelmassa erilaisiksi toimintakokonaisuuksiksi sekä yksittäisiksi kursseiksi.

2.1 Keskeiset käsitteet

Opetussuunnitelma on koulutuksen järjestäjän tärkeimpiä työkaluja. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain (630/1998) 14 §:n mukaan koulutuksen järjestäjän on laadittava tutkinnon perusteiden mukainen opetussuunnitelma, jossa päätetään järjestettävästä koulutuksesta. Valtioneuvoston asetus ammatillisesta peruskoulutuksesta (811/1998) tarkentaa koulutuksen järjestäjän laatiman opetussuunnitelman sisältöä. Opetussuunnitelma pitää sisällään kaikille perustutkinnoille tarkoitetun yhteisen osan sekä tutkintokohtaiset osat (Opetushallitus 2012, 81).

Pelastustoiminnan tutkinnon osa on turvallisuusalan perustutkinnon tutkinnon perusteissa (Opetushallitus 2014, 11) määrätty valinnainen ammatillinen tutkinnon osa. Tutkinnon osassa opiskellaan palo- ja pelastusalaa.

Tutkinnon osalla tarkoitetaan ammatillisessa perustutkinnossa olevaa opintokokonaisuutta. Ammatillinen perustutkinto koostuu useammasta tutkinnon osasta. Tutkinnon osa voi koostua useammasta toimintakokonaisuudesta eli moduulista tai opintojaksosta. Tutkinnon osat muodostuvat työelämän tarpeiden perusteella jotka, ovat itsenäisiä työprosesseja tai tehtäväkokonaisuuksia (Opetushallitus 2016, 26).

Tutkinnon osan toteutussuunnitelmalla tarkoitetaan tässä työssä ammatillisen perustutkinnon tutkinnon osan suunnitelmaa, josta ilmenee opetettavan tutkinnon osan suoritusperiaatteet sekä opetusaiheet.

Tutkinnon perusteet ovat Opetushallituksen määräys, jolla ohjataan koulutuksen sekä näyttötutkintojen järjestäjiä. Koulutuksen järjestäjä hyväksyy ja laatii ammatillista peruskoulutusta varten opetussuunnitelman ammatillisen perustutkinnon tutkinnon perusteiden mukaisesti. Tutkinnon perusteissa määritellään tutkinnon osaamisalojen tavoitteet, tutkinnon muodostuminen, tutkintonimikkeet, tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset, tutkinnon osien arviointikohteet ja arviointikriteerit. (Opetushallitus 2017.)

Tutkintokohtainen opetussuunnitelma on koulutuksen järjestäjän laatima suunnitelma tutkinnon opetuksen toteuttamisesta. Opetussuunnitelman tutkintokohtainen osa noudattaa opetussuunnitelman yhteisessä osassa määritettyjä toimintaperiaatteita ja ohjeita. Tutkintokohtaisessa opetussuunnitelmassa määritellään mitä tutkinnon osia koulutuksen järjestäjä tarjoaa opetuksessaan, tutkinnon suoritusperiaatteet sekä tiedot opiskelijan osaamisen ja oppimisen arvioinnista. (Opetushallitus 2012, 126.)

2.2 Lainsäädäntö

Opinnäytetyön keskeinen lainsäädäntö muodostui ammatillisesta peruskoulutuksesta annetusta laista (630/1998) sekä valtioneuvoston asetuksesta ammatillisesta peruskoulutuksesta (811/1998). Lainsäädännön lisäksi merkittävänä määräyksenä toimi Opetushallituksen laatimat turvallisuusalan perustutkinnon tutkinnon perusteet (Opetushallitus 2014).

Opinnäytetyön ulkopuolelle jätetään ammatillisen koulutuksen lakimuutos. Uusi laki ammatillisesta koulutuksesta (531/2017) astui voimaan 1.1.2018. Tämän opinnäytetyön tuloksena laadittu pelastustoiminnan tutkinnon osan toteutussuunnitelma on työstetty lain ammatillisesta peruskoulutuksesta (630/1998) asetettujen vaatimusten mukaan. Stadin ammattiopiston nykyinen opetussuunnitelma sekä tutkintokohtainen opetussuunnitelma perustuvat lakiin ammatillisesta peruskoulutuksesta (630/1998) sekä 1.1.2015 voimaan astuneisiin tutkinnon perusteisiin. Lakimuutos ei sinänsä vaikuta tutkintokohtaisen opetussuunnitelman sisältöön, sillä koulutuksen järjestäjällä on edelleen velvollisuus laatia sellainen suunnitelma, josta käy ilmi tutkinnon suorittamisen kannalta oleelliset seikat. Stadin ammattiopiston laatima turvallisuusalan tutkintokohtainen opetussuunnitelma on käytössä lukuvuonna 2017-2018 (Stadin ammattiopisto 2015b).

Lakimuutos huomioidaan tässä opinnäytetyössä vain koulutuksen kehittämisen kannalta. Koulutuksen kehittämisellä tarkoitetaan tässä uuden tutkinnon osan käyttöönottamista sekä opettamista. Uuden tutkinnon osan käyttöönotto mahdollistaisi yksilöllisemmät opintopolut. Opin-tojen henkilökohtaistaminen on merkittävässä asemassa uudessa laissa ammatillisesta koulutuksesta (531/2017).

2.3 Turvallisuusalan perustutkinto

Turvallisuusalan perustutkinto on ammatillinen perustutkinto, jonka nykyiset tutkinnon perusteet ovat astuneet voimaan 1.8.2015 (Opetushallitus 2014). Turvallisuusalan perustutkinto antaa monipuoliset valmiudet erilaisiin turva-alan työtehtäviin kuten vartiointi- ja järjestyksenvalvontatehtävät, turvatarkastustehtävät, turvasuojaustehtävät sekä suunnittelu- ja asiantuntijatehtävät. (Stadin ammattiopisto 2017.)

Ammatillisena peruskoulutuksena suoritettava turvallisuusalan perustutkinto on laajuudeltaan 180 osaamispistettä. Tutkinto muodostuu ammatillisista tutkinnon osista (135 osaamispistettä), yhteisistä tutkinnon osista (35 osaamispistettä) sekä vapaasti valittavista tutkinnon osista (10 osaamispistettä). (Opetushallitus 2014, 1.) Kuviossa 1 on jaoteltu turvallisuusalan perustutkintoon sisältyvät tutkinnon osat.

Pakolliset ammatilliset tutkinnon osat 45 osp	Valinnaiset ammatilliset tutkinnon osat 90 osp	Yhteiset tutkinnon osat 35 osp	Vapaasti valittavat tutkinnon osat 10 osp
Turvallisuusalan toiminta 45 osp	Vartiointitoiminta 30 osp	Viestintä- ja vuorovaikutus osaaminen 11 osp	Ammatillisia tutkinnon osia
	Pelastustoiminta 30 osp	Matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen 9 osp	Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuvia tutkinnon osia
	Turvallisuustekninen toiminta 30 osp	Yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittava osaaminen 8 osp	Yhteisten tutkinnon osien osa-alueita tai lukio-opintoja
	Vartiointiin ja järjestyksenvalvonnan perustoiminta 15 osp	Sosiaalinen ja kulttuurinen osaaminen 7 osp	Jatko-opintovalmiuksia tai ammatillista kehittymistä tukevia opintoja
	Ympäristöturvallisuustoiminta 15 osp		Työkokemuksen kautta hankittuun osaamiseen perustuvia yksilöllisiä tutkinnon osia
	Turvallisuusalan palvelutoiminta 15 osp		
	Kiinteistötekniikka 15 osp		
	Logistinen turvallisuustoiminta 15 osp		
	Tietoturvaluustoiminta 15 osp		
	Kansainvälinen turvallisuustoiminta 15 osp		
	Uhkatilanteiden hallinta 15 osp		
	Turvatarkastustoiminta 15 osp		
	Turvajärjestelmien käyttö 15 osp		
	Yritystoiminnan suunnittelu 15 osp		

Kuvio 1: Turvallisuusalan perustutkinnon muodostuminen

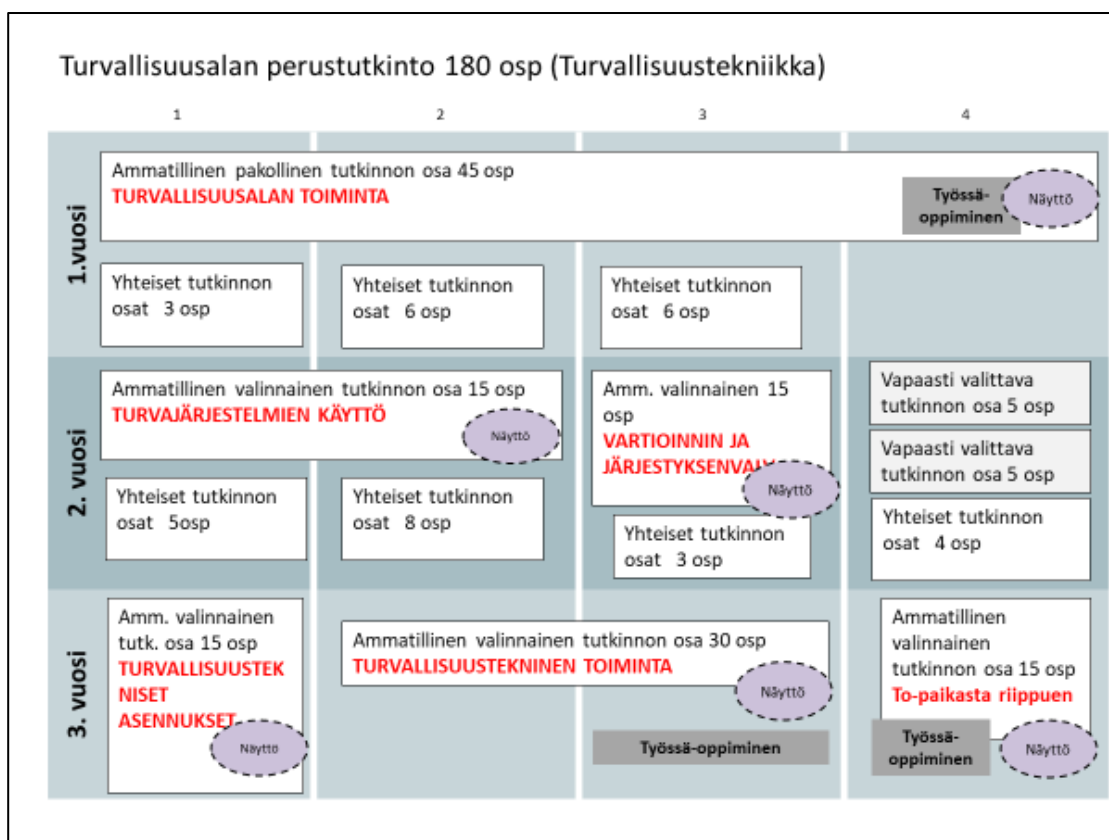
Pakollisia ammatillisia tutkinnon osia on turvallisuusalan toiminnan tutkinnon osa, joka on laajuudeltaan 45 osaamispistettä. Muita ammatillisia tutkinnon osia opiskelija valitsee tutkintokohtaisen opetussuunnitelman mukaisesti yhteensä 90 osaamispisteen verran. Ammatillisten tutkinnon osien lisäksi tutkintoon kuuluu 35 osaamispistettä yhteisiä tutkinnon osia. Viimeiset 10 osaamispistettä muodostuvat vapaasti valittavista tutkinnon osista. Ammatilliset tutkinnon osat (45 osp + 90 osp), yhteiset tutkinnon osat (35 osp) ja vapaasti valittavat tutkinnon osat (10 osp) muodostavat ammatillisen perustutkinnon 180 osp.

2.4 Turvallisuusalan perustutkinto Stadin ammattiopistossa

Stadin ammattiopisto noudattaa turvallisuusalan opetuksessa omaa tutkintokohtaista opetussuunnitelmaansa (Stadin ammattiopisto 2015b). Stadin ammattiopiston tutkintokohtaisen opetussuunnitelman mukaisesti paikallisesti tarjottavat ammatilliset tutkinnon osat ovat ensimmäisenä vuonna opiskeltava turvallisuusalan toiminta sekä toisena vuonna opiskeltavat vartiointin ja järjestyksenvalvonnan perustoiminta sekä turvajärjestelmien käyttö. Kolmantena vuonna opiskelijalla on mahdollisuus valita joko vartiointipainotteinen tai turvatekniikkapainotteinen suuntaus, jolloin opiskelija valitsee vartiointitoiminnan- ja uhkatilanteiden hallinnan tutkinnon osat tai turvallisuustekniset asennukset ja turvallisuusteknisen toiminnan tutkinnon osat. Tällä on haluttu luoda yksilöllisempiä opintopolkuja opiskelijoille.

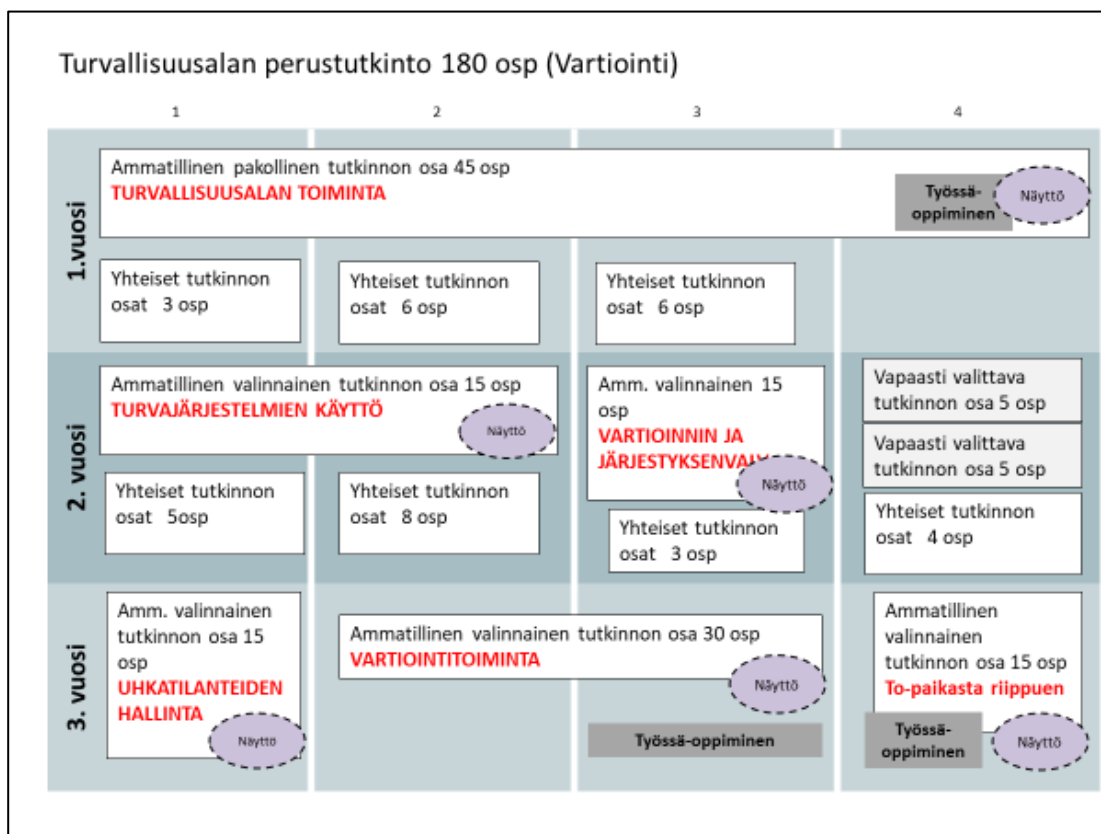
Tutkinnon suuntautumisvaihtoehdot tulevat suoraan koulutuksen järjestäjän laatimasta tutkintokohtaisesta opetussuunnitelmasta (Stadin ammattiopisto 2015b). Tutkinto on järjestetty niin, että ensimmäisenä ja toisena vuotena opiskeltavat tutkinnon osat luovat peruspohjan turvallisuusalan työtehtäville. Kolmantena vuotena opiskeltavat valinnaiset tutkinnon osat määräytyvät tutkintokohtaisen opetussuunnitelman mukaan. Tutkinnon rakenne kuitenkin mahdollistaa myös muiden valinnaisten tutkinnon osien suorittamisen kuin tutkintokohtaisessa opetussuunnitelmassa määritellyt (Opetushallitus 2014, 1-2). Kolmantena vuotena opiskeltavat tutkinnon osat ovat valinnaisia ammatillisia tutkinnon osia, joka tarkoittaa sitä, että opiskelija voi suorittaa myös muitakin tutkinnon osia esimerkiksi suorittamalla ne työssä oppimalla.

Kuviosta 2 näkee Stadin ammattiopiston paikallisesti tarjottavien tutkinnon osien ajoituksen turvallisuusalan perustutkinnossa turvallisuustekniikkaan painottuvassa suuntauksessa. Turvallisuustekniikan valinneet opiskelijat valitsevat kolmannelle vuodelle opiskeltaviksi tutkinnon osiksi turvallisuustekniset asennukset (15 osaamispistettä) sekä turvallisuusteknisen toiminnan (30 osaamispistettä). Viimeiset 15 osaamispistettä määräytyy työssäoppimispaikan mukaan, joka voi olla esimerkiksi turvallisuusalan palvelutoiminta tai jokin muu 15 osaamispisteen laajuinen tutkinnon osa.

Kuvio 2: Turvallisuusalan perustutkinnon tutkinnon osien ajoitusmalli, turvallisuustekniikka (Stadin ammattiopisto)

Toisena vaihtoehtona on valita kolmannelle vuodelle vartiointipainotteinen suuntaus. Kuviossa 3 on havainnollistettu vartiointipainotteisen suuntautumisen tutkinnon osien ajoitus. Tällöin opiskelija valitsee kolmannelle vuodelle opiskeltaviksi ammatillisiksi tutkinnon osiksi uhkati-
lanteiden hallinnan (15 osaamispistettä) sekä vartiointitoiminnan (30 osaamispistettä). Viimeinen 15 osaamispisteen tutkinnon osa määräytyy opiskelijan työssäoppimispaikan mukaan, joka vartiointipainotteisilla opiskelijoilla voi olla esimerkiksi turvallisuusalan palvelutoiminta, kansainvälinen turvallisuustoiminta tai turvatarkastustoiminta.

Kuvio 3: Turvallisuusalan perustutkinnon tutkinnon osien ajoitusmalli, vartiointi (Stadin ammattiopisto)

Jokaiseen tutkinnon osaan kuuluu ammattiosaamisen näyttö. Ammattiosaamisen näytöllä pyritään mittaamaan opiskelijan ammatillista osaamista oikeissa työelämän työtehtävissä ja työtehtäviä vastaavissa tilanteissa. Ammattiosaamisen näytöt sijoittuvatkin tutkinnon osan loppuun.

Valtioneuvoston asetus ammatillisesta peruskoulutuksesta (811/1998) määrää työpaikalla tapahtuvan työssäoppimisen laajuudeksi vähintään 30 osaamispistettä. Stadin ammattiopistossa turvallisuusalan opiskelijat suorittavatkin tutkinnostaan vähintään 36 osaamispistettä työssä oppimalla. Ensimmäisenä vuonna opiskelijat suorittavat turvallisuusalan toiminnan tutkinnon osaan kuuluvan työssä oppimisen, joka on laajuudeltaan 6 osaamispistettä. Kolmantena vuotena opiskelijat suorittavat loput työssäoppimisen jaksot, jotka ovat suunniteltu 30 osaamispisteen laajuisiksi. Kolmannen vuoden työssäoppiminen tapahtuu pääsääntöisesti vartijan, järjestyksenvalvojan, turvatarkastajan tai turvasuojaajan työtehtävissä. Kyseiset tehtävät edellyttävät vähintään 18 vuoden ikää (Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista 1085/2015 10 §, 35 §, 61 §).

2.5 Pelastustoiminta

Onnettomuuksien ehkäisy ja poikkeusoloihin varautuminen mielletään pääsääntöisesti alueellisten pelastuslaitosten tehtäväksi (Tikkanen ym. 2011, 73). Pelastuslaki (379/2011) velvoittaa kuitenkin omatoimiseen varautumiseen sekä yleiseen toiminta-, huolellisuus- ja ilmoitusvelvollisuuteen, joiden voidaan mieltää olevan kansalaisten sekä organisaatioiden omatoimista varautumista. Organisaation omatoimiseen varautumiseen kuuluukin pelastuslain toiminnanharjoittajan sekä rakennuksen omistajan ja haltijan velvoitteet omatoimisen varautumisen osalta (Pelastuslaki 379/2011 3 luku).

Organisaation omatoimiseen varautumiseen kuuluukin ennaltaehkäisevä paloturvallisuus, omatoiminen varautuminen ja väestönsuojelu. Organisaatioiden ennalta ehkäisevä paloturvallisuus koostuu rakenteellisesta palontorjunnasta, sammutusvälineistä ja -järjestelmistä, teknisistä paloilmoitinjärjestelmistä, turvamerkeistä sekä tulitöiden turvallisuudesta. Omatoimiseen varautumiseen kuuluu organisaation ihmisten, tietopääoman, ympäristön ja omaisuuden suojaamista ja pelastamista onnettomuus- ja vahinkotilanteissa. Organisaation väestönsuojelulla tarkoitetaan ihmisten suojaamista poikkeusoloissa ja suuronnettomuustilanteissa. (Tikkanen ym. 2011, 168.)

3 Tutkimusstrategia ja tiedonhankintamenetelmät

Tämä opinnäytetyö on toteutettu toiminnallisena opinnäytetyönä. Opinnäytetyön avulla on pyritty tavoittelemaan toiminnan kehittämistä laatimalla ohjeistus, tässä tapauksessa tutkimuksen osan toteutussuunnitelma. Vilkka & Airaksinen (2003, 9) ovat todenneet toiminnallisen opinnäytetyön olevan työelämän kehittämistyö, joka tavoittelee käytännön toiminnan ohjeistamista, opastamista, toiminnan järjestämistä tai järjeistämistä.

Opinnäytetyössä on viitteitä toiminta- ja kehittämistutkimukseen. Näissä tutkimuksissa pyritään muutokseen, eikä niille riitä pelkkä toteaminen. Sekä toiminta- että kehittämistutkimukseen liittyy muutos tai kehittäminen ja niiden toteuttaminen. (Kananen 2012, 37.) Kehittämisen- ja toimintatutkimuksen ero on häilyvä, sillä molemmat pyrkivät muutokseen (Kananen 2012, 41). Erottavana tekijänä kehittäminen- ja toimintatutkimuksen välillä voidaan pitää sitä, että toimintatutkimuksessa tutkija on itse mukana kehittämiskohteen toiminnassa, kun taas kehittämistutkimuksessa ei edellytetä tutkijan mukanaoloa (Kananen 2012, 41-42).

Toiminnallinen lähestymistapa kuvastaa parhaiten tämän opinnäytetyön tutkimuksellista lähestymistapaa. Opinnäytetyössä yhdistyvät käytännön toteutuksen ja sen raportoinnin suunnitelma tutkimusviestinnän keinoin (Vilkka & Airaksinen 2003, 9). Tässä opinnäytetyössä

käytännön toteutusta kuvaa tutkimustulosten perusteella laadittu pelastustoiminnan tutkimuksen osan toteutussuunnitelma. Tutkimusviestinnällistä raporttia kuvaa tämä opinnäytetyöraportti.

3.1 Benchmarking

Benchmarking eli vertailuanalyysi tai vertaiskehittäminen on arviointia, jossa verrataan kahden eri organisaation tai toimijan toimintaa ja prosesseja keskenään (UEF 2018). Benchmarkingin avulla pyritään vertaamaan omaa kehittämisen kohdetta toiseen kohteeseen, useimmiten parhaimpiin käytänteisiin (Ojasalo ym. 2014, 43). Ojasalo ym. (2014, 43) ovat todenneet menetelmän olevan hyvin käyttökelpoinen organisaation kehittämistyössä. Benchmarkingia toteutetaan usein vieraillemalla organisaatiossa. Vertailua voidaan tehdä myös muillakin tavoilla, kuten etsimällä tietoa parhaista käytänteistä erilaisten sähköisten- ja kirjallisten lähteiden ja dokumenttien avulla. (UEF 2018.)

Benchmarking toimii yhtenä opinnäytetyön tiedonkeruumenetelmänä. Menetelmää käytettiin vertailemalla muiden turvallisuusalan perustutkintoja opettavien oppilaitosten opetussuunnitelmia keskenään. Benchmarkingin avulla etsittiin hyviä käytänteitä, joita pystyttiin hyödyntämään pelastustoiminnan toteutussuunnitelman suunnittelussa (Ojasalo ym. 2014, 186). Benchmarking-osuudessa verrattiin Hyvinkään Hyrian, Savon ammattiopisto SAKKY:n sekä Länssirannikon Koulutus Oy WinNovan turvallisuusalan perustutkinnon pelastustoiminnan toteutussuunnitelmia. Toteutussuunnitelmien rakenne kolmen oppilaitoksen välillä oli hyvinkin erilainen. Opetusaiheet olivat selkeästi luettavissa, joka helpotti vertaamista keskenään.

Kirjallisuuskatsauksen sekä benchmarkingin perusteella laadittiin useita toteutussuunnitelma luonnoksia. Luonnokset toimivat muistiinpanoina, joita kehitettiin vaiheittain. Luonnoksia hyödynnettiin myös haastatteluvaiheessa. Luonnoksia käsitellään tarkemmin kappaleessa 4.4 haastattelujen tulokset.

3.2 Avoin haastattelu

Haastattelu tiedonkeruumenetelmänä on ainutlaatuinen, sillä siinä ollaan suorassa kielellisessä vuorovaikutuksessa tutkittavan kanssa. Haastattelun suurimpina etuina pidetään yleensä joustavuutta aineistoa kerätessä, sekä sitä, että siinä voidaan säädellä aineiston keruuta joustavasti tilanteen mukaan. (Hirsjärvi ym. 2013, 204-205.) Avoimessa haastattelussa selvitetään haastateltavan ajatuksia, mielipiteitä, tunteita ja käsityksiä. Avoin haastattelu muistuttaakin useimmiten eniten keskustelua. Avoin haastattelu vie yleensä paljon aikaa ja edellyttää

useita haastatteluja. Avoimessa haastattelussa ei ole kiinteää runkoa, jolloin haastattelutilanteen ohjaaminen jää haastattelijan huoleksi. (Hirsjärvi ym. 2013, 209).

Tässä opinnäytetyössä yhtenä tiedonhankintamenetelmänä käytettiin avointa haastattelua. Hirsjärvi ym. ovat todenneet, että avoimella haastattelulla on ehkä eniten nimityksiä (Hirsjärvi ym. 2013, 209). Nimityksinä käytetään niin vapaasta- kuin avoimesta haastattelusta tai strukturoimattomasta haastattelusta.

Avoimen haastattelun valinta haastattelumuodoksi muodosti sen monipuolinen näkökulma, koska haastattelutapa tulisikin valita aina sen mukaan, miten tarkkaa tietoa toiminnallisen opinnäytetyön tueksi tarvitaan (Vilka & Airaksinen 2003, 63). Tietoa voidaan kerätä myös konsultaationa haastatellen asiantuntijoita. Tällöin haastatteluaineistoa käytetään opinnäytetyössä lähdeaineistona päättelyn ja argumentoinnin tukena. (Vilka & Airaksinen 2003, 58). Valittu avoin haastattelu on hyvin lähellä konsultaatiota. Haastattelut toteutettiin avoimena keskusteluna tiedon tarkkuuden takia koska, haastattelujen tarkoituksena olikin saada tukea jo hankittuihin tietoihin.

Tutkimuksessa haastateltiin eri asemassa olevia pelastus- ja opetusalan henkilöitä. Haastateltavina henkilöinä olivat Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen palotarkastaja, turvallisuusalan kouluttaja (entinen Keski-Uudenmaan palopäällikkö) sekä turvallisuusalan lehtori. Haastateltavat henkilöt valittiin heidän monipuolisen pelastus- ja koulutusalan ammattitaidon perusteella. Haastattelut muistuttivat hyvin pitkälle keskusteluja, joissa haastateltavilta haluttiin saada heidän mielipiteensä ja näkemyksensä esille. Haastattelutilanteissa haastateltaville annettiin pelastustoiminnan toteutussuunnitelmaluonnos, jonka avulla haastateltavilta saatiin heidän näkemyksensä toteutussuunnitelman sisällöstä. Tässä tilanteessa haluttiin syvällisesti selvittää, mitä haastateltavat todella ajattelevat toteutussuunnitelmaluonnoksesta (Ojasalo ym. 2014, 41). Haastattelujen taltiointi tapahtui suoraan toteutussuunnitelman luonnoksiin. Vilka & Airaksinen (2003, 63) ovat todenneet, ettei haastattelujen puhtaaksi kirjoittaminen ja litterointi ole yhtä välttämätöntä toiminnallisissa opinnäytetöissä kuin tutkimuksellisissa opinnäytetöissä haastattelujen luonteen ja tiedon tarkkuuden sekä sen merkityksen kannalta.

4 Tiedonhankintamenetelmien tulokset

Toiminnallisissa opinnäytetöissä ei aina ole välttämätöntä analysoida kerättyä aineistoa yhtä tarkasti ja järjestelmällisesti kuin tutkimuksellisissa opinnäytetöissä. Saatua tietoa käytetään opinnäytetyössä kuin lähdeaineistoa, jonka tarkoituksena on toimia päättelyn ja argumentoinnin tukena (Vilka & Airaksinen 2004, 57-58).

Tutkimus- ja tiedonhankintamenetelmien tulokset ovat olleet toteutussuunnitelman osalta erittäin merkittävässä asemassa. Tutkimustuloksia analysoitiin laatimalla useampi toteutussuunnitelma luonnos. Luonnokset toimivat muistiinpanoina, joita kehitettiin jatkuvasti toteutusprosessin aikana.

4.1 Työskentelyprosessi

Työskentelyprosessi alkoi tutkinnon perusteisiin ja ammattitaitovaatimukseen perehtymisellä. Perehtyminen tapahtui siten, että ammattitaitovaatimuksia yhdistettiin keskenään sopiviksi kokonaisuuksiksi siten, että ne muodostaisivat yhden selkeän sisällön, joka vastaisi yhtä mahdollista opetusaihetta. Kirjallisuuskatsauksen yhteydessä suoritettiin benchmarking, jonka tuloksena saatiin rakennettua opetusaiheita, joita verrattiin ammattitaitovaatimukseen. Kun ammattitaitovaatimukseen soveltuvia opetusaiheita saatiin rakennettua, lähdettiin opetusaiheita esittelemään pelastusalan työelämän edustajille avoimen haastattelun muodossa.

Työskentelyprosessin aikana palattiin useaan otteeseen aikaisempiin tutkimustuloksiin, jotta pystyttiin rakentamaan selkeä ja tutkinnon perusteita sekä ammattitaitovaatimuksia mukainen tutkinnon osan toteutussuunnitelma. Opetusaiheista laadittiin useampi luonnos, joita kehitettiin koko työskentelyprosessin ajan. Tulosten perusteella laadittu toteutussuunnitelma rakennettiin Stadin ammattiopiston vaatimusten mukaan, joka varmistettiin esittelemällä toteutussuunnitelma toimeksiantajan edustajalle. Viimeiset korjaukset toteutussuunnitelmaan tehtiin toimeksiantajalta saadun palautteen perusteella. Toimeksiantajan vaatimuksena oli kirjata toimintakokonaisuuden kurseista selkeät suorituskriteerit, jotka vastaisivat tutkinnon perusteita.

4.2 Kirjallisuuskatsauksen tulokset

Kirjallisuuskatsaus muodosti tiedonhankinnan perustan tämän opinnäytetyön osalta. Kirjallisuuskatsaus muodostui turvallisuusalan perustutkinnon tutkinnon perusteista, Stadin ammattiopiston opetussuunnitelmasta sekä pelastustoimen kirjallisuudesta. Kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena oli tehdä alustava selvitys mahdollisista opetusaiheista ja niiden sopivuudesta tutkinnon perusteissa lueteltuihin ammattitaitovaatimukseen.

Tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimukset määrittelevät mitä asioita opiskelijoiden tulisi pelastustoiminnan tutkinnon osassa osata. Pelkästään yhden ammattitaitovaatimuksen opettamiseen liittyy monia muita aiheita, joita ammattitaitovaatimukseen ei välttämättä ole erikseen kirjattu. Pienkohteen palotarkastus on yksi pelastustoiminnan tutkinnon osan toteutussuunnitelmaan kirjattu opintojakso. Opintojaksoon liittyy oleellisesti taulukossa 1 mainitut

ammattitaitovaatimukset 10 & 11. Näiden ammattitaitovaatimusten ohella opintojaksoon kuuluu myös paljon muuta opiskeltavaa kuin pelkästään mainitut ammattitaitovaatimukset. Rakenteellinen turvallisuus on yksi sellainen aihe, jota opintojaksoissa tullaan käymään läpi, jotta opiskelija pystyy hahmottamaan opintojakson kokonaisuuden sekä pienkohteen palotarkastamisen osana rakenteellista turvallisuutta. Taulukossa 1 on lueteltu tutkinnon perusteiden mukaiset pelastustoiminnan tutkinnon osan ammattitaitovaatimukset. Ammattitaitovaatimukset on numeroitu 1-17 helpottamaan opetusaiheiden vertaamista ammattitaitovaatimuksiin (taulukko 2).

1	ottaa työssään huomioon omaehtoiseen varautumiseen ja pelastustoimintaan liittyvän lainsäädännön
2	selvittää asiakaskohteen ja sen toiminnan periaatteet omaehtoisen varautumisen ja yleisimminkin yrityksen turvallisuuden kannalta
3	tunnistaa asiakaskohteen turvallisuuteen liittyviä uhkia
4	tehdä asiakaskohteen turvallisuuteen liittyviä kartoituksia
5	toimia havaitsemiensa turvallisuusriskien tai uhkien edellyttämällä tavalla
6	tunnistaa asiakaskohteen palo- ja poistumisturvallisuuteen liittyvät turvajärjestelmät ja -järjestelyt
7	laatia pelastussuunnitelman
8	toimia omatoimiseen varautumiseen liittyvissä tehtävissä
9	tunnistaa vaaratilanteet, tehdä tilanteen edellyttämän hätäilmoituksen, käynnistää omatoimisen pelastustoiminnan ja ensiaputoimenpiteet sekä opastaa viranomaisia
10	toimia kohteen edustajana pelastusviranomaisen suorittamassa palotarkastuksessa
11	tehdä väestönsuojan tarkastuksen
12	ottaa huomioon kiinteistön poistumisjärjestelyt ja kokoontumispaikat
13	tehdä palo- ja poistumisturvallisuuteen liittyvää neuvonta- ja valistustyötä
14	ottaa huomioon oman ja asiakkaan turvallisuuden kannalta oleelliset asiat
15	opastaa ja ohjata asiakkaita turvallisuuteen liittyvissä asioissa
16	ottaa huomioon yrittäjyyteen ja markkinointiin liittyvät perusasiat
17	raportoida yrityksen johdolle turvallisuuteen liittyvistä kysymyksistä ja mahdollisista turvallisuuspuutteista.

Taulukko 1: Pelastustoiminnan tutkinnon osan ammattitaitovaatimukset (Opetushallitus 2014, 11-12)

Taulukossa 2 on verrattu pelastustoiminnan tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksia toteutus suunnitelmassa mainittuihin opetusaiheisiin. Taulukossa 2 luetellut ammattitaitovaatimukset

ovat numeroitu taulukon 1 mukaisesti. Näitä ammattitaitovaatimuksia verrataan laaditun toteutussuunnitelman opintojaksoihin (taulukko 2). Opintojaksot syntyivät tutkimustuloksina hyödyntäen työssä mainittuja tutkimusmenetelmiä. Taulukon tarkoituksena on selkeyttää laaditun toteutussuunnitelman opintojaksojen ja ammattitaitovaatimusten välistä suhdetta toisiinsa.

Pelastussuunnittelu ja omatoiminen varautuminen 5 osp	Ammattitaitovaatimukset
Lainsäädäntö ja ohjeistukset	1
Omatoiminen varautuminen	1, 2, 8
Pelastussuunnitelman laatiminen	3, 7, 12
Väestönsuojan hoitaja koulutus	11, 8
Pienkohteen palotarkastus 4 osp	
Pienkohteen palotarkastaminen	10
Väestönsuojan tarkastajan kurssi	11
Neuvonta- ja valistustyö 2 osp	
Pelastusturvallisuus	13, 15
Poistumisturvallisuus	12, 13, 15
Pelastustoiminnan riskienhallinta 3osp	
Palo- ja pelastustoiminnan riskit	3, 4, 5, 9
Paloilmoittimen hoitajakurssi	6
Sprinkleri ja vesisumutuslaitteiston hoitajakurssi	6
Sammutustyöt ja onnettomuudet	
Toiminta onnettomuustilanteessa	9
Toiminta ensiaputilanteessa	9
Ensisammutus	9

Taulukko 2: Pelastustoiminnan tutkinnon osan opetusaiheiden sidonnaisuus ammattitaitovaatimuksiin.

Taulukosta 2 on havaittavissa ammattitaitovaatimusten sidonnaisuus opetusaiheisiin. Kuten taulukosta 2 käy ilmi, ei aivan kaikkia ammattitaitovaatimuksia ole listattu opetusaiheiden ympärille. Taulukossa 1 mainitut ammattitaitovaatimukset 14 (ottaa huomioon oman ja asiakkaan turvallisuuden kannalta oleelliset asiat), 16 (ottaa huomioon yrittäjyyteen ja markkinointiin liittyvät perusasiat) ja 17 (raportoida yrityksen johdolle turvallisuuteen liittyvistä kysymyksistä ja mahdollisista turvallisuuspuutteista) ovat sellaisia, joita ei ole mainittu taulukossa 2. Nämä 3 ammattitaitovaatimusta ovat sen tyylisiä, joita opiskelija käy läpi jokaisessa opintojaksossa koko tutkinnon osan ajan. Lisäksi huomioitavaa on se, että tutkinnon osa on

suunniteltu kahteen toimintakokonaisuuteen, joista toinen on suunniteltu suoritettavaksi työssä oppimalla. Tämä tarkoittaa sitä, että työssäoppimispaikka sekä työtehtävät määrittelevät hyvin pitkälti mitä ammattitaitovaatimuksia opiskelija pääsee kehittämään työssäoppimisyksikössä. On erittäin tärkeää, että lähiopetuksena tarjottava opetus kattaisi mahdollisimman kattavasti ammattitaitovaatimukset, jotta työssäoppimisyksikön päätteeksi suoritettava ammattiosaamisen näyttö sekä tutkinnon osan suorittaminen muodostuisi nimenomaan näiden ammattitaitovaatimusten osaamisesta.

Opetusaiheiden hahmottamisen lisäksi kirjallisuuskatsaukseen kuului Stadin ammattiopiston turvallisuusalan perustutkinnon tutkintokohtaisen opetussuunnitelman sisällön tarkastelu. Valinnaisten ammatillisten tutkinnon osien toteutussuunnitelmat sisälsivät paljon muutakin tietoa, kuin pelkät opetusaiheet. Muita toteutussuunnitelmaan sisältyviä asioita ovat tiedot tutkinnon osan yleiset suoritusperiaatteet, oppimisympäristö, suoritustavat sekä oppimisen ohjaus ja arviointi, jotka löytyvät laaditusta tutkinnon osan toteutussuunnitelmasta. Toteutussuunnitelman sisältö noudattaa tarkasti Stadin ammattiopiston tutkintokohtaisen opetussuunnitelman runkoa.

Pelastustoiminnan kirjallisuuteen tutustumisen tarkoituksena oli saada varmistusta opetusaiheiden tosiasiallisesta sisällöstä sekä muodostaa toimivia kokonaisuuksia ammattitaitovaatimuksiin perustuen. Erkki Jaakkolan (2003) teos Luo turvallisuutta toimisi erittäin hyvänä perusoppikirjana tutkinnon osan suorittamisessa. Teoksessa (Jaakkola 2003, 4) on toteutussuunnitelman mukaisia opetusaiheita kuten rakenteellinen paloturvallisuus, poistumisharjoituksen järjestäminen, tulitöiden palovartiointi sekä omatoiminen varautuminen. Oppikirjasta on helposti saatavilla tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksille asetettua tietoa, joka oli helposti ymmärrettävissä. Jaakkolan teos ei kuitenkaan yksinään riitä tutkinnon osan oppikirjoiksi. Tutkinnon osan oppimateriaaleihin on liitettävissä lainsäädännöllinen osuus eli pelastuslaki (379/2011) sekä valtioneuvoston asetus pelastustoimesta (407/2011). Näiden lisäksi tärkeässä roolissa ovat paloturvallisuuteen liittyvät rakennusmääräykset E1 ja F2.

4.3 Benchmarkingin tulokset

Benchmarking suoritettiin vertailemalla Savon Koulutus kuntayhtymä SAKKY:n (Sakky 2016), Hyria (Hyria 2015) sekä Länsirannikon koulutus Oy Winnovan (Winnova 2015) tutkintokohtaisia opetussuunnitelmia sekä tarkempaa pelastustoiminnan toteutussuunnitelmaa. Benchmarkingin avulla haluttiin saada tietoa muiden oppilaitosten tutkintokohtaisista opetussuunnitelmista, pelastustoiminnan toteutussuunnitelmista sekä tutkinnon osan opetusaiheista. Benchmarkingin tulokset antavat hyvää tietoa muiden turvallisuusalan oppilaitosten opetuksen sisällöstä.

Taulukossa 3 on kuvattu kolmen oppilaitoksen pelastustoiminnan tutkinnon osan toteutussuunnitelmien opetusaiheita. Taulukosta on havaittavissa aiheet, joita oppilaitokset omassa pelastustoiminnan toteutussuunnitelmassa mainitsevat. Taulukkoon on kerätty opetusaiheet, jotka olivat selkeästi lueteltu toteutussuunnitelmissa.

Benchmarkattujen oppilaitosten opetussuunnitelmissa mainitut opetusaiheet	Sakky	Winnova	Hyria
Lainsäädäntö	x	x	x
Omatoiminen varautuminen	x	x	x
Pelastussuunnittelu	x	x	x
Tarkastustoiminta	x	x	x
Väestönsuojelu	x	x	x
Valistus- ja neuvontatyö	x	x	x
Ensisammutus		x	x
Ensiapu		x	
Riskienhallinta	x		x
Tuhopolttojen torjunta	x		
Ammattietiikka & TYKY	x		x
Rakenteellinen paloturvallisuus			x
Yrittäjyys		x	
Turvallisuustekniikka	x	x	x
Yritysturvallisuus	x		
Työssäoppiminen	x	x	x

Taulukko 3: Benchmarking tulokset

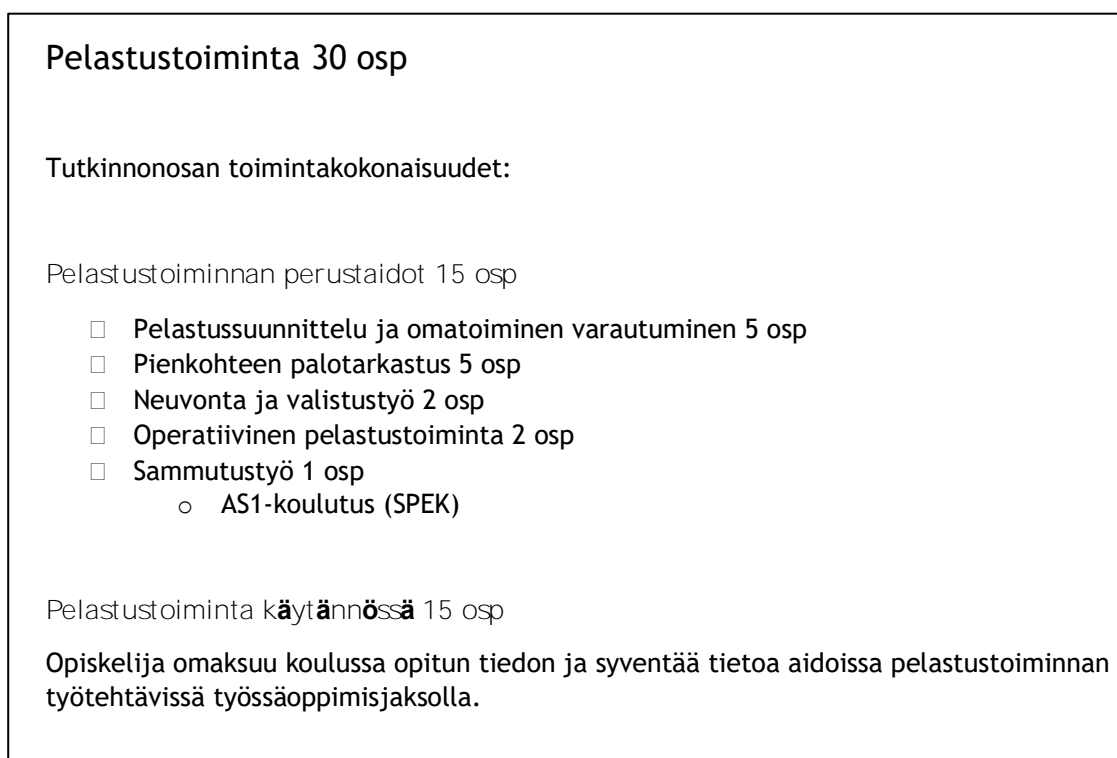
Taulukon 3 tulokset on huomioitu Stadin ammattiopistolle laaditussa pelastustoiminnan toteutussuunnitelmassa. Opetusaiheet, jotka toistuivat taulukon 3 mukaan kaikissa kolmessa oppilaitoksessa, on lisätty soveltuvin osin myös Stadin ammattiopiston pelastustoiminnan toteutussuunnitelmaan. Nämä opetusaiheet, ovat myös keskeisessä asemassa tutkinnon osan perusteiden ammattitaitovaatimusten kanssa (Opetushallitus 2014).

Opetusaiheet, jotka toistuivat taulukon 3 mukaan yhdessä tai kahdessa oppilaitoksessa on huomioitu osittain Stadin ammattiopistolle laaditussa toteutussuunnitelmassa. Laaditussa toteutussuunnitelmassa on opetusaiheita, kuten ensisammutus, ensiapu, riskienhallinta, tuhopolttojen torjunta, ammattietiikka & TYKY, rakenteellinen paloturvallisuus, yrittäjyys sekä yritysturvallisuus. Nämä opetusaiheet sisällytetään osaksi opintojaksoja siten, ettei niitä välttämättä mainita omina opetusaiheinaan. Rakenteellinen paloturvallisuus sekä tuhopolttojen torjunta on opetusaiheina sellaisia, jotka sisältyvät oleellisesti turvallisuus- ja pelastussuunnitteluun sekä pelastussuunnitelman laatimiseen.

4.4 Haastattelujen tulokset

Haastattelut toimivat yhtenä tämän opinnäytetyön tiedonhankintamenetelmänä. Haastateltavat henkilöt toimivat pelastustoimessa sekä opetus- ja koulutustehtävissä. Haastateltavina henkilöinä olivat Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen palotarkastaja, turvallisuusalan kouluttaja (entinen palopäällikkö) sekä turvallisuusalan lehtori.

Kuviossa 4 on nähtävillä ensimmäinen hahmotelma tutkinnon osan toteutussuunnitelmasta, johon haastateltavilta pyydettiin kommentteja ja näkemyksiä. Kuvion 4 hahmotelma rakennettiin kirjallisuuskatsauksen sekä benchmarkingin avulla saatujen tulosten perusteella.

Kuvio 4: Pelastustoiminnan toteutussuunnitelma luonnos 1

Haastattelut toteutettiin avoimena keskusteluna, joiden tarkoituksena oli saada kommentteja ja näkemyksiä pelastustoiminnan toteutussuunnitelman sisällöstä. Haastattelut toteutettiin siten, että haastateltavalle esitettiin luonnos toteutussuunnitelmasta, jonka jälkeen yhdessä haastateltavan kanssa pohdittiin toteutussuunnitelma luonnoksen sisältöä, opetusaiheita sekä opetuksen toteuttamista. Haastattelujen suorittamista helpotti haastateltavien henkilöiden pelastustoimen vahva tuntemus sekä koulutusjärjestelmän ja pedagogiikan osaaminen.

Haastattelutilanteissa pyrittiin saamaan perusteltuja näkemyksiä toteutussuunnitelman sisällöstä. Tämä toteutuikin haastattelutilanteissa puolin ja toisin. Alla on listattu asioita ja teemoja, joita haastateltavat pelastustoimen työelämän edustajat näkivät tärkeiksi opetusaiheiksi pelastustoiminnan tutkinnon osan toteutussuunnitelmassa.

Haastatteluissa esiin nousi seuraavat asiat:

- Keskeinen lainsäädäntö sekä muut ohjeistukset
- Suojelujohdon koulutukset
- Väestönsuoja hoitajan koulutus
- Sisäiset palotarkastukset ja turvallisuuskävelyt
- Pelastussuunnitelman laatiminen sekä sisällön perehdyttäminen henkilökunnalle
- Tutkinnon osan arviointi

Haastattelujen perusteella laadittiin yksityiskohtaisempi sisältö pelastustoiminnan perustaidot toimintakokonaisuuden sisällöstä. Opetusaiheet, joita haastateltaville esiteltiin, on lueteltu aikaisemmin kuviossa 4. Haastattelujen yhteydessä laadittiin uusi toteutussuunnitelma luonnos opetusaiheista, jonka ympärille varsinaista toteutussuunnitelmaa aloitettiin työstämään. Kuviossa 5 on nähtävillä haastattelujen perusteella laadittu toteutussuunnitelma luonnos 2.

Kuten kuvioista 5 on nähtävillä, on luonnokseen tehty muutoksia. Haastattelujen perusteella luonnosta muokattiin siten, ettei koulutukseen sisällytetä Suomen pelastusalojen keskusjärjestö SPEK:in alkusammutus 1-koulutusta (AS1-koulutus), koska tällöin opetusta saisi pitää vain SPEK:in hyväksymä kouluttaja. Kurssi toteutetaan sisällöllisesti täysin samanlaisena, mutta oppilaitoksen opettajan johtamana. Tällöin opettajalla ei tarvitse olla SPEK:in hyväksymä AS1-kouluttaja.

Pelastustoiminta 30 osp

Tutkinnonosan toimintakokonaisuudet:

Pelastustoiminnan perustaidot 15 osp

- Pelastussuunnittelu ja omatoiminen varautuminen 5 osp
 - Pelastussuunnitelman laatiminen
 - Väestösuojan hoitaja koulutus
 - Paloilmoittimen hoitajakurssi
 - Sprinkleri- ja vesisumulaiteiston hoitajakurssi
- Pienkohteen palotarkastus 5 osp
 - Omatoimisen varautumisen auditointimalli
- Neuvonta ja valistustyö 2 osp
- Operatiivinen pelastustoiminta 2 osp
- Sammutustyö 1 osp
 - AS1-koulutus

Pelastustoiminta käytännössä 15 osp

Opiskelija omaksuu koulussa opitun tiedon ja syventää tietoa aidoissa pelastustoiminnan työtehtävissä työssäoppimisjaksolla.

Kuvio 5: Pelastustoiminnan toteutussuunnitelma luonnos 2

5 Pelastustoiminnan tutkinnon osan toteutussuunnitelma

Pelastustoiminnan tutkinnon osa on turvallisuusalan perustutkinnon tutkinnon perusteiden mukaan valinnainen ammatillinen tutkinnon osa (Opetushallitus 2014, 1-2). Pelastustoiminta tutkinnon osana käsittelee monipuolisesti pelastustoimintaan liittyviä aiheita (Opetushallitus 2014, 11-12). Tämän tutkinnon osan opetus lisää valtavasti opiskelijoiden osaamista turvallisuusala.

Stadin ammattiopistossa pelastustoiminta-aihetta opiskellaan myös tämän pelastustoiminnan tutkinnon osan ulkopuolella (Stadin ammattiopisto 2015d). Pelastustoimeen ja pelastustoimintaan viittaavia opintoja on tarjolla ensimmäisenä vuotena riskienhallinnan ja yritysturvallisuuden, onnettomuuksien ehkäisyn sekä turvallisuussuunnittelun osalta. Nämä edellä mainitut opinnot ovat sellaisia, jotka ovat kaikille opiskelijoille pakollisia ja tarjoavat sellaiset tiedot, joiden avulla opiskelija pystyy ymmärtämään pelastustoimen ja pelastustoiminnan kokonaisuudet osana turvallisuusalaa. Nämä opinnot eivät kuitenkaan tarjoa sellaista ammattitaitoa, kuin pelastustoiminta omana tutkinnon osana.

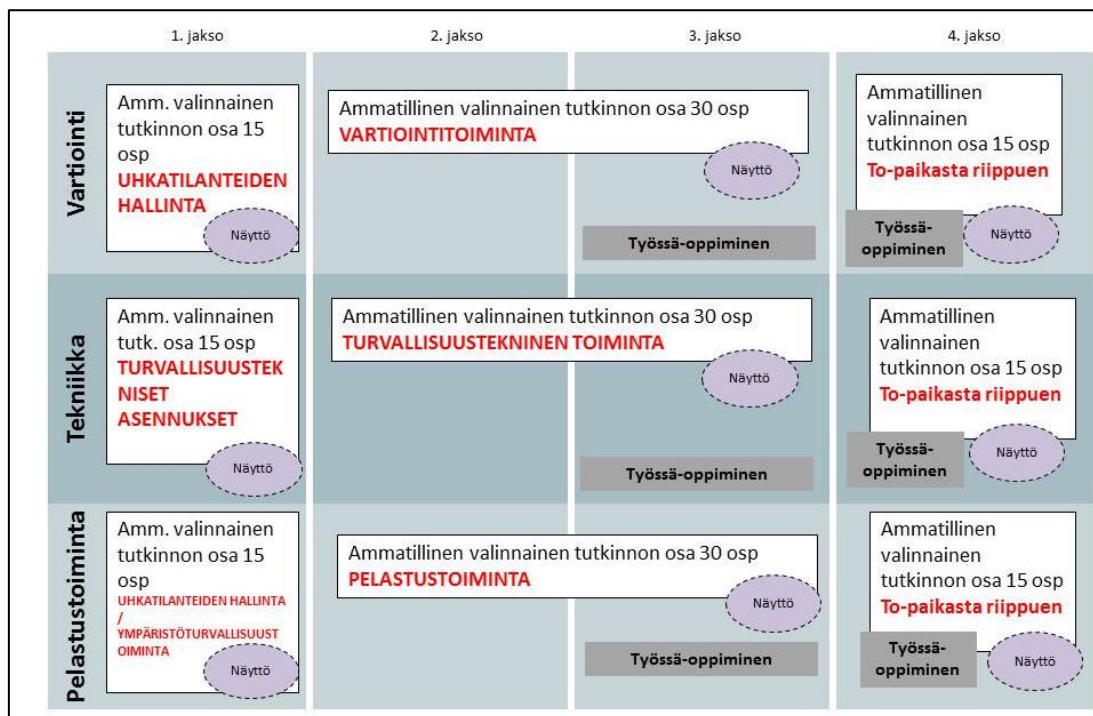
Pelastustoiminnan tutkinnon osassa opiskelijalla on mahdollisuus kasvattaa ammatillista osaamistaan. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus sellaisiin pelastustoiminnan työtehtäviin, joita yleensä organisaatiot ostavat ulkopuolisilta palveluntarjoajilta. Tällaisia tehtäviä ovat mm. pelastus- ja turvallisuussuunnitelmien laadinta, väestösuojatilojen hoitaminen sekä tarkastus, omatoimisen varautumisen auditointi sekä valistus- ja neuvontatyö. Tutkinnon osan opetus lisää myös opiskelijan kansalaistaitoja pelastustoiminnan sekä omatoimisen varautumisen osalta, koska kuka vain meistä voi joutua erilaisiin onnettomuustilanteisiin myös pelastajan roolissa (Aakko ym 2017, 238-239).

Tutkinnon osan opetus ei kuitenkaan tarkoita sitä, että opiskelijan olisi työllistytävä pelastustoiminnan työtehtäviin. Yhtenä mahdollisena työtehtävänä olisi työllistyä esimerkiksi Securitaksen pelastusvalvojaksi. Securitaksen tarjoama pelastusvalvoja on palvelu, jossa työskennellään vartijana tai järjestyksenvalvojana, jolla on Securitaksen antama erikoiskoulutus paloturvallisuudesta, ensiavusta ja työturvallisuudesta (Securitas 2018). Tutkinnon osan tuoma ammattitaito kattaisi hyvin pitkälle Securitaksen tarjoaman pelastusvalvojan erikoiskoulutuksen.

Toinen mahdollinen työtehtävä pelastustoiminnan tutkinnon osan suorittaneelle voisi olla Safetumin lanseeraama pelastusvalvoja. Safetumin pelastusvalvoja työskentelee palo- ja pelastusturvallisuusasioiden parissa laatien erilaisia turvallisuus- ja pelastussuunnitelmia sekä parantamalla asiakkaan palo- ja pelastusturvallisuutta kokonaisvaltaisesti (Safetum 2017).

5.1 Tutkinnon osan sijoittuminen

Pelastustoiminnan tutkinnon osa sijoittuisi kolmannelle vuodelle yhdeksi suuntautumisvaihtoehdoksi vartiointipainotteisen ja turvallisuustekniikka painotteisten vaihtoehtojen rinnalle. Kuviossa 6 on havainnollistettu kolmannen vuoden uusia vaihtoehtoisia suorituspolkuja. Kuvion 6 mukaan opiskelijat valitsevat kolmesta eri vaihtoehdosta itselleen mieleisen suuntautumisvaihtoehdon kolmannelle vuodelle.

Kuvio 6: Turvallisuusalan perustutkinnon uudet suuntautumisvaihtoehdot

5.2 Toteutussuunnitelman sisältö

Pelastustoiminnan tutkinnon osan toteutussuunnitelma on laadittu Stadin ammattiopiston tutkintokohtaisen opetussuunnitelman mukaisesti. Tutkinnon osan toteutussuunnitelma koostuu seuraavista asiakokonaisuuksista:

- Tutkinnon osan yleiset suoritusperiaatteet
 - Tutkinnon osan kuvaus
 - Ammattitaitovaatimukset
 - Tutkinnon osan sijoittuminen
 - Tutkinnon osan toteutustavat ja oppimisympäristöt
 - Vaihtoehtoiset suoritustavat
 - Elinikäisen oppimisen avaintaidot
 - Yrittäjyys
 - Tutkinnon osan toimintakokonaisuudet pelastustoiminnan perustaidot ja pelastustoiminta käytännössä
- Pelastustoiminnan perustaidot
 - Oppimistavoitteet
 - Opintojaksojen kuvaukset
 - Oppimisen ohjaus ja arviointi

- Pelastustoiminta käytännössä
 - Oppimistavoitteet
 - Ammattitaito, taloudellisuus & työelämän pelisäännöt
 - Ohjaus ja oppimisen arviointi
- Tutkinnon osan arviointi
 - Osaamisen arviointi ja arviointikriteerit
 - Ammattiosaamisen näyttö
 - Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen

Toteutussuunnitelma koostuu yleisistä suoritusperiaatteista, kahdesta toimintakokonaisuudesta (Pelastustoiminnan perustaidot & Pelastustoiminta käytännössä) sekä tutkinnon osan arvioinnista. Yleiset suoritusperiaatteet kuvaavat tutkinnon osaa yleisesti antamalla selkeän kuvan tutkinnon osan suorittamisesta sekä suoritustavoista.

Tutkinnon osan opetus on jaettu kahteen toimintokokonaisuuteen. Ensimmäinen toimintakokonaisuus, pelastustoiminnan perustaidot koostuvat useammasta pienemmästä kurssista. Pelastustoiminnan perustaidot toimintakokonaisuus toteutetaan lähiopetuksena oppilaitoksessa. Toimintakokonaisuuteen voi sisältyä vierailuja sekä tehtäviä, joita opiskelijat tekevät oikeissa työpaikoissa. Toimintakokonaisuuden kurssit on muodostettu tutkimustulosten perusteella vastaamaan pelastustoiminnan tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksia ja työelämän tarpeita.

Toimintakokonaisuuden opetusaiheet käsittelevät pelastustoimintaa, onnettomuuksien ehkäisyä, omatoimista varautumista sekä väestönsuojelua. Oppimateriaali toimintakokonaisuuteen koostuisi keskeisimmistä pelastusalan lainsäädännöstä (Pelastuslaki 379/2011 & valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 407/2011), rakennusmääräyskokoelmasta sekä seuraavista oppikirjoista: Pientalon palotarkastus (Jämsä 2006), Ammattina turvallisuus (Tikkanen ym. 2011), Paloturvallisuus ja -järjestelyt (Majamaa & Koskela 2011) & Luo turvallisuutta (Jaakkola 2003). Toimintakokonaisuuden opetusaiheet on lueteltu tarkemmin pelastustoiminnan tutkinnon osan toteutussuunnitelmassa.

Toinen toimintakokonaisuus, pelastustoiminta käytännössä on tarkoitus suorittaa työssä oppimalla oikeissa työpaikoissa. Tällaisia työpaikkoja ja tehtäviä ovat avustavat tehtävät pelastuslaitoksella palotarkastajan tai turvallisuuskouluttajan apuna sekä yksityiset pelastus- ja turvallisuusalan yritykset. Työssäoppimisjakson tarkoituksena on lähiopetuksessa opittujen asioiden soveltaminen aidoissa työtilanteissa. Tutkinnon osan ammattiosaamisen näyttö on myös tarkoitus tehdä työssäoppimispaikalla. Toteutussuunnitelman mukaan ammattiosaamisen näyttö voi koostua esimerkiksi pelastus- tai turvallisuussuunnitelman laatimisesta, pienkohen palotarkastuksesta, väestösuojan tarkastamisesta tai neuvonta- ja valistustyöstä.

Toteutussuunnitelman viimeinen osio, tutkinnon osan arviointi koostaa tiedot tutkinnon osan arvioinnista. Tässä osassa annetaan selkeät tiedot osaamisen arvioinnista sekä arviointikriteereistä. Lisäksi osiossa on tiedot ammattiosaamisen näytöstä, sen toteuttamistavasta sekä arvioinnista. Työssäoppimispaikalla suoritettavan ammattiosaamisen näytön arvioinnista vastaa työpaikkaohjaaja ja työelämän edustaja. Ohjaava opettaja toimii arviointitilanteessa oppilaitoksen edustajana, joka vastaa siitä, että arviointitilaisuudessa noudatetaan tutkinnon perusteita.

Pelastustoiminnan tutkinnon osan toteutussuunnitelman sisältö on johdonmukainen. Toteutussuunnitelmasta on havaittavissa tutkinnon osan keskeinen sisältö sekä tutkinnon osan suoritustavat sekä arviointiin vaikuttavat seikat. Toteutussuunnitelma helpottaa opiskelijaa hahmottamaan tutkinnon osan sisältöä, joka puolestaan toimii apuvälineenä tutkinnon osia valittaessa.

6 Johtopäätökset

Opinnäytetyössä oli yksi tutkimuskysymys, ”Mitä turvallisuusalan perustutkintoon sisältyvän pelastustoiminnan tutkinnon osan toteutussuunnitelman tulisi sisältää”. Tähän kysymykseen on vastattu laatimalla pelastustoiminnan tutkinnon osan toteutussuunnitelma. Toteutussuunnitelmassa on huomioitu opetuksen järjestämisen kannalta oleelliset asiat, jotka on pyritty tuomaan esille siten, että se antaa opiskelijalle mahdollisuuden yksilölliseen osaamisen hankkimiseen. Pelastustoiminnan tutkinnon osan toteutussuunnitelma on laadittu toimeksiantajana toimineen Stadin ammattiopiston käytäntöjen mukaisesti.

Suunnitelmaa laadittaessa on huomioitu, että se on toteutettavissa nykyisillä toimeksiantajan resursseilla. Kustannuksia tutkinnon osan opetuksesta ei ole laskettu eikä huomioitu tutkinnon osan toteutussuunnitelmaa suunniteltaessa. Kustannuksia tutkinnon osasta syntyy mahdollisista materiaalihankinnoista. Materiaalihankintojen lisäksi kustannuksia voi syntyä tutkinnon osaan kuuluvien kurssien (väestönsuojan hoitajan- ja tarkastajan-, paloilmittimen hoitaja-, sprinkleri- ja vesisumutuslaitteiston hoitajakurssien) kouluttamisesta.

Oikeiden opetusaiheiden valitseminen on tärkeimpiä asioita toimivan opetuksen kannalta. Tutkinnon osan toteutussuunnitelman tarkoituksena on luoda raamit tutkinnon osan sisällöstä ja sen toteuttamisesta. Tutkinnon osaa opettavalla opettajalla puolestaan on suurempi vastuu opetuksen toteutuksesta sekä tutkinnon perusteiden, tutkintokohtaisen opetussuunnitelman sekä tutkinnon osan toteutussuunnitelman noudattamisesta.

Sopivien opetusaiheiden löytämiseksi käytettiin erilaisia tutkimusmenetelmiä. Kirjallisuuskatsauksen avulla pohdittiin tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksiin soveltuvia opetusaiheita. Lisäksi mahdollisiin opetusaiheisiin perehdyttiin pelastustoiminnan kirjallisuuden, lainsäädännön sekä muiden määräysten avulla. Pelastustoiminnan kirjallisuuskatsauksen avulla tahdottiin hahmottaa, mitä konkreettisia asioita opetusaihe sisältäisi, mikä opetusaiheen laajuus on ja miten se peilautuu tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksiin.

Opetusaiheille haluttiin saada varmennusta vertailemalla muiden turvallisuusalan perustutkintoja kouluttavien oppilaitosten tutkintokohtaisia opetussuunnitelmia sekä pelastustoiminnan toteutussuunnitelmia keskenään. Benchmarkingissa huomioitiin koulutuksen järjestäjien resurssien väliset erot oppimisympäristössä. Benchmarkingin tuloksena saadut opetusaiheet on kirjattu toteutussuunnitelmaan soveltuvin osin.

Kirjallisuuskatsauksen sekä benchmarkingin tulosten perusteella laadittiin toteutussuunnitelmaluonnos, jota esiteltiin pääkaupunkiseudulla toimiville pelastustoiminnan ammattilaisille. Haastateltavina henkilöinä olivat Helsingin pelastuslaitoksen palotarkastaja, keski-uudenmaan entinen palopäällikkö nykyinen turvallisuusalan kouluttaja sekä turvallisuusalan perustutkinnon lehtori. Haastattelun tarkoituksena oli pohtia opetusaiheiden soveltuvuutta pääkaupunkiseudun työelämän tarpeisiin sopiviksi. Haastatteluiden avulla löytyikin hyviä ideoita tutkinnon osan sisällöstä, opiskelijoiden työssäoppimispaikoista sekä mahdollisia tulevaisuuden työtehtäviä tutkinnon osan suorittajille. Haastatteluiden avulla saadut tulokset on huomioitu tutkinnon osan toteutussuunnitelmassa.

Lopuksi laadittua toteutussuunnitelma luonnosta esiteltiin toimeksiantajan edustajalle, Stadin ammattiopiston turvallisuusalan perustutkinnon koulutuspäällikölle. Koulutuspäälliköltä saaman palautteen perusteella toteutussuunnitelmaan tehtiin pieniä muutoksia sekä korjauksia, jotta se vastaisi tarkemmin toimeksiantajan tarpeita ja vaatimuksia. Liitteenä 1 oleva pelastustoiminnan tutkinnon osan toteutussuunnitelma luovutettiin viimeisteltynä toimeksiantajan edustajalle. Toteutussuunnitelma on laadittu toimeksiantajan käyttämälle pohjalle, jolloin toteutussuunnitelma on suoraan liitettävissä Stadin ammattiopiston turvallisuusalan perustutkinnon tutkintokohtaiseen opetussuunnitelmaan.

7 Työn arviointi

Tämä opinnäytetyö vastaa selkeästi asetettuihin tavoitteisiin. Opinnäytetyön tarkoitus saavutettiin laatimalla pelastustoiminnan tutkinnon osaan toteutussuunnitelma. Haastattelujen kautta saadut palautteet ovat olleet suunnitelman kannalta toimivia sekä hyväksi todettuja.

Opinnäytetyön aikataulutus oli haasteellinen. Syyskuussa 2017 aloitettu projekti on ollut toimiva sekä ajallisesti riittävä. Työn valmistuminen alkuvuodesta 2018 mahdollistaa toimeksiantajalle usean kuukauden valmistelut, mikäli toimeksiantaja päättää ottaa tutkinnon osan toteutussuunnitelman käyttöön. Työssä on kuvattu toteutussuunnitelman keskeinen sisältö siten, että se mahdollistaa opiskelijan yksilöllisen oppimisen.

Tutkinnon osan toteutussuunnitelman toimivuutta voidaan mitata tulevaisuudessa työelämästä saadun palautteen sekä opiskelijoiden oppimisen ja osaamisen perusteella. Tutkinnon osan suorittaneille opiskelijoille voidaan teettää palautekysely, jossa opiskelijoilta pyydetään palautetta tutkinnon osan sisällöstä sekä sen toteuttamisesta.

Opinnäytetyön työelämälähtöisyys tuo lisäarvoa toteutussuunnitelmalle. Opinnäytetyötä on työstetty tiiviissä yhteistyössä työelämän edustajien kanssa. Työssä on huomioitu selkeästi toimeksiantajan resurssit sekä valmiudet tämän tutkinnon osan opettamisen kannalta. Tutkinnon osaan ei sisälly sellaisia opetusaiheita tai asioita, jotka eivät tutkinnon osan sisältöön kuuluisi. Opetusaiheet on muokattu siten, että ne mahdollistavat opiskelijoiden työllistymisen pelastustoiminnan parissa.

Omaan työkokemukseeni turvallisuusalan perustutkinnon opettajana uskon, että pelastustoiminnan tutkinnon osan toteutussuunnitelma on toimiva. Annan kuitenkin toimeksiantajalle valtuudet toteutussuunnitelman muokkaamista varten, mikäli tämä nähdään tarpeelliseksi. Opinnäytetyön tuloksena laadittu pelastustoiminnan tutkinnon osan toteutussuunnitelman käyttöönotosta vastaa toimeksiantaja. Tämä opinnäytetyön raportti antaa kuitenkin vahvoja perusteluja pelastustoiminnan tutkinnon osan käyttöönotosta osaksi turvallisuusalan perustutkintoa.

Lähteet

Painetut lähteet

Aakko, K., Koivukoski, J., Mesilaakso, M., Nikkari, S., Peltonen, K., Rantapelkonen, J. 2017. Väestön suojaamisen käsikirja. Helsinki: Tietosanoma.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2013. Tutki ja kirjoita. 18 painos. Porvoo: Bookwell.

Jaakkola, E. 2003. Luo turvallisuutta - valistamisen ja pelastusneuvonnan oppikirja. 4. Painos. Porvoo: tt-urex.

Jämsä, J. 2006. Pientalon palotarkastus, Opas aloittelevalla valistajalle. Tampere: Tampereen yliopistopano

Kananen, J. 2012. Kehittämistutkimus opinnäytetyönä. Tampere: Tampereen Yliopistopaino - Juvenes Print.

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2014. Kehittämistyön menetelmät. 3. Uudistettu painos. Helsinki: SanomaPro.

Majamaa, J., Koskela, K. 2011. Paloturvallisuuslaitteet ja -järjestelyt, Opas kunnossapitoon ja huoltoon. 3. Painos. Tampere: Tammerprint

Tikkanen, S., Aapio, L., Kaarnalehto, A., Kammonen, L., Laitinen, J., Mikkonen, J., Herman Pisto, M. 2011. Ammattina turvallisuus. 2 painos. Helsinki: WSOYpro

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Sähköiset lähteet

Koskinen, V. 2017. Vartijat kylpevät huomiossa. Yle-uutiset. Viitattu 28.12.2017. <https://yle.fi/uutiset/3-9438002>

Opetushallitus. 2012. Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano ammatillisena peruskoulutuksena ja näyttötutkintona. Viitattu 22.1.2018. http://www.oph.fi/download/142550_Ammatillisten_perustutkintojen_perusteiden_toimeenpano.pdf

Opetushallitus. 2014. Ammatillisen perustutkinnon perusteet. Turvallisuusalan perustutkinto. Viitattu 26.12.2017. http://www.oph.fi/download/162892_turvallisuusalan_pt_01082015.pdf

Opetushallitus. 2016. Näyttötutkinto-opas 2016. Viitattu 2.2.2018. http://oph.fi/download/177568_nayttotutkinto_opas_2016.pdf

Opetushallitus. 2017. Tutkinnon perusteet. Viitattu 27.12.2017. http://www.oph.fi/koulu-tus_ja_tutkinnot/ammattikoulu/ammattilliset_perustutkinnot/uudistuvat_tutkinnon_perusteet

Safetum. 2017. Pelastusvalvoja. Viitattu 2.1.2018. <https://www.safetum.fi>

Savon koulutuskuntayhtymä SAKKY. 2016. Ammatillisen perustutkinnon opetussuunnitelma - Turvallisuusalan perustutkinto, turvallisuusvalvoja. Viitattu 27.12.2017. <https://www.sakky.fi/sites/default/files/Tiedostot/Turvallisuusalan%20perustutkinto%202015.pdf>

Securitas. Pelastusvalvoja. Viitattu 2.1.2018. https://www.securitas.fi/globalassets/finland/files/pelastusvalvoja_web_suojattu.pdf

Stadin ammattiopisto. 2015a. Ammatillinen koulutus - Opetussuunnitelman yhteinen osa. Viitattu 27.12.2017. <https://dev.hel.fi/paatokset/media/att/db/dbd89bef9415ca87b01d30800febb3663a11dc4c.pdf>

Stadin ammattiopisto. 2015b. Turvallisuusalan perustutkinto OPS 2015. Viitattu 27.12.2017. <http://stadinao.eu/OPS15/Turvallisuusala/>

Stadin ammattiopisto. 2015c. Turvallisuusalan perustutkinto OPS 2015 - Valinnaiset ammatilliset tutkinnot. Viitattu 28.12.2017. http://stadinao.eu/OPS15/Turvallisuusala/?page_id=1953

Stadin ammattiopisto. 2015d. Turvallisuusalan perustutkinto OPS 2015 - Turvallisuusalan toiminta. Viitattu 2.1.2018. http://stadinao.eu/OPS15/Turvallisuusala/?page_id=3280

Stadin ammattiopisto. 2017. Turvallisuusalan perustutkinto - Turvallisuusvalvoja. Viitattu 23.1.2018. <https://www.hel.fi/amatillinen/fi/koulutukset/koulutukset-tutkinnot/koulutukset-perustutkinnot/perustutkinto-turvallisuusala>

UEF. 2018. Benchmarking. Viitattu 5.2.2018. <https://www.uef.fi/benchmarking>

Winnova. 2015. Turvallisuusalan perustutkinnot toteutus- ja arviointisuunnitelma. Viitattu 28.12.2017. https://www.winnova.fi/files/921/turvallisuusalan_perustutkinto-rauma.pdf

Lait, asetukset & määräykset

Suomen rakentamismääräyskokoelma - E1 Rakennusten paloturvallisuus. Finlex. Viitattu 3.1.2018.

Suomen rakentamismääräyskokoelma - F2 Rakennusten käyttö- ja huoltoturvallisuus. Finlex. Viitattu 3.1.2018.

Laki ammatillisesta peruskoulutuksesta 630/1998. Finlex. Viitattu 27.12.2017.

Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017. Finlex. Viitattu 27.12.2017.

Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista 1085/2015. Finlex. Viitattu 3.1.2018.

Pelastuslaki 379/2011. Finlex. Viitattu 3.1.2018.

Valtioneuvoston asetus ammatillisesta peruskoulutuksesta 811/1998. Finlex. Viitattu 27.12.2017.

Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 407/2011. Finlex. Viitattu 3.1.2018.

Julkaisemattomat lähteet

Hyria. 2015. Pelastustoiminta 30 osp opetussuunnitelma. Viitattu 28.12.2017.

Kuviot

Kuvio 1: Turvallisuusalan perustutkinnon muodostuminen	10
Kuvio 2: Turvallisuusalan perustutkinnon tutkinnon osien ajoitusmalli, turvallisuustekniikka (Stadin ammattiopisto)	12
Kuvio 3: Turvallisuusalan perustutkinnon tutkinnon osien ajoitusmalli, vartiointi (Stadin ammattiopisto)	13
Kuvio 4: Pelastustoiminnan toteutussuunnitelma luonnos 1	22
Kuvio 5: Pelastustoiminnan toteutussuunnitelma luonnos 2	24
Kuvio 6: Turvallisuusalan perustutkinnon uudet suuntautumisvaihtoehdot	26

Taulukot

Taulukko 1: Pelastustoiminnan tutkinnon osan ammattitaitovaatimukset (Opetushallitus 2014, 11-12)	18
Taulukko 2: Pelastustoiminnan tutkinnon osan opetusaiheiden sidonnaisuus ammattitaitovaatimuksiin.	19
Taulukko 3: Benchmarking tulokset	21

Liitteet

Liite 1: Pelastustoiminta tutkinnon osan toteutussuunnitelma.....	36
---	----

Liite 1: Pelastustoiminta tutkinnon osan toteutus suunnitelma

Pelastustoiminta 30 osp	
TUTKINNON OSAN YLEISET SUORITUSPERIAATTEET	
Tutkinnonosan kuvaus	Pelastustoimintaan liittyvät opinnot ovat syventäviä alan opintoja ennen työssäoppimisjaksoa. Tutkinnon osassa opiskelija perehtyy pelastustoiminnan keskeiseen sisältöön. Opiskelija toimii lainsäädännön ja ohjeiden mukaisesti sekä osaa suunnitella omaa työtään tarkoituksenmukaisesti.
Ammattitaitovaatimukset	OPH:n tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimukset: Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa <ul style="list-style-type: none">• ottaa työssään huomioon omaehtoiseen varautumiseen ja pelastustoimintaan liittyvän lainsäädännön• selvittää asiakaskohteen ja sen toiminnan periaatteet omaehtoisesta varautumisesta ja yleisimmin yrityksen turvallisuuden kannalta• tunnistaa asiakaskohteen turvallisuuteen liittyviä uhkia• tehdä asiakaskohteen turvallisuuteen liittyviä kartoituksia• toimia havaitsemiensa turvallisuusriskien tai uhkien edellyttämällä tavalla• tunnistaa asiakaskohteen palo- ja poistumisturvallisuuteen liittyvät turvajärjestelmät ja -järjestelyt• laatia pelastussuunnitelman• toimia omatoimiseen varautumiseen liittyvissä tehtävissä• tunnistaa vaaratilanteet, tehdä tilanteen edellyttämän hätäilmoituksen, käynnistää omatoimisen pelastustoiminnan ja ensiaputoimenpiteet sekä opastaa viranomaisia• toimia kohteen edustajana pelastusviranomaisen suorittamassa palotarkastuksessa• tehdä väestösuojan tarkastuksen• ottaa huomioon kiinteistön poistumisjärjestelyt ja kokoontumispaikat• tehdä palo- ja poistumisturvallisuuteen liittyvää neuvonta- ja valistustyötä

	<ul style="list-style-type: none"> • ottaa huomioon oman ja asiakkaan turvallisuuden kannalta oleelliset asiat • opastaa ja ohjata asiakkaita turvallisuuteen liittyvissä asioissa • ottaa huomioon yrittäjyyteen ja markkinointiin liittyvät perusasiat • raportoida yrityksen johdolle turvallisuuteen liittyvistä kysymyksistä ja mahdollisista turvallisuuspuutteista.
Tutkinnon osan sijoittuminen	3. vuonna
Tutkinnon osan toteutustavat ja oppimisympäristöt	<p>Tutkinnon osa toteutetaan lähiopetustunneilla oppilaitoksessa sekä käytännön harjoituksina ja projekteina oikeita työtehtäviä vastaavissa tilanteissa.</p> <p>Tutkinnon osaan sisältyy työssäoppimista työpaikalla 15 osp, jossa syvennetään käytännön osaamista. Työssäoppimisen aikana suoritetaan pelastustoiminnan ammattiosaamisen näyttö.</p>
Vaihtoehtoiset suoritustavat	Opiskelijan osaaminen voidaan tunnistaa ja tunnustaa AHOT-menettelyllä.
Elinikäisen oppimisen avaintaidot	<p>Terveys, turvallisuus ja toimintakyky: työturvallisuusohjeiden noudattaminen, vaaratilanteiden tunnistaminen, riskien välttäminen, suojainten ja turvallisten työmenetelmien käyttäminen, terveelliset elintavat ja työkyvyn ylläpitäminen</p> <p>Vuorovaikutus ja yhteistyö: työryhmän jäsenenä toimiminen, työyhteisössä toimiminen</p> <p>Oppiminen ja ongelmanratkaisu: oman työn laadun arviointi</p> <p>Ammattietiikka: taloudellisten, sosiaalisten ja kestävä kehityksen mukaisten arvojen noudattaminen</p> <p>Ammattialan elinikäisen oppimisen avaintaidot</p>
Yrittäjyys	Turvallisuusalan yrittäjyys huomioidaan suunnitelmien laadinnassa. Opiskelija ottaa huomioon turvallisuusalan yritystoiminnan erityispiirteet asiakaskohteen suunnittelussa.
Tutkinnon osan toimintakokonaisuudet	<p>Tutkinnon osa jakautuu kahteen työelämälähtöiseen toimintakokonaisuuteen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pelastustoiminnan perustaidot 15 osp • Pelastustoiminta käytännössä 15 osp

PELASTUSTOIMINNAN PERUSTAJAT- TOIMINTAKOKONAISUUS	
Toimintakokonaisuuden opintojaksot	
Työelämän toimintakokonaisuuden oppimistavoitteet	Oppimisprosessi, menetelmät ja ympäristö
Pelastussuunnittelu ja omatoiminen varautuminen 5 osp	Opiskelija perehtyy ja osaa soveltaa pelastustoimintaan liittyvää lainsäädäntöä ja ohjeistuksia sekä laatia pelastussuunnitelmaluonnoksen. Moduuli sisältää seuraavia opetusaiheita: <ul style="list-style-type: none"> • Pelastustoiminnan keskeinen lainsäädäntö ja ohjeistukset • Omatoiminen varautuminen • Pelastussuunnitelman laatiminen • Väestösuojan hoitaja koulutus
Pienkohteen palotarkastus 4 osp	Opiskelija perehtyy pienkohteen palotarkastukseen sekä osaa toimia kohteen edustajana viranomaisen suorittamassa palotarkastuksessa. Opiskelija osaa tehdä väestösuojan tarkastuksen. Moduuli sisältää seuraavia opetusaiheita: <ul style="list-style-type: none"> • Pienkohteen palotarkastaminen • Väestösuojan tarkastajan kurssi
Neuvonta- ja valistustyö 2 osp	Opiskelija osaa toimia pelastustoimintaan liittyvissä neuvonta- ja valistustehtävissä. Moduulin aikana tehdään ja toteutetaan palo- ja poistumisturvallisuuden liittyviä harjoituksia.
Pelastustoiminnan riskienhallinta 3 osp	Opintojaksossa perehdytään palo- ja pelastustoiminnan uhkien ja riskienhallintaan sekä kohteen palo- ja poistumisturvallisuuden liittyviin järjestelmiin ja järjestelyihin. Moduuli sisältää seuraavia opetusaiheita: <ul style="list-style-type: none"> • Palo- ja pelastustoiminnan riskienhallinta • Paloilmoittimen hoitajakurssi • Sprinkleri- ja vesisumutuslaitteiston hoitajakurssi

<p>Sammutustyöt ja onnettomuudet 1 osp</p>	<p>Opiskelija perehtyy toimintaan onnettomuustilanteessa ja harjoittelee ensisammutusta sekä toimintaa onnettomuus- ja ensiaputilanteissa.</p>
<p>Oppimisen ohjaus ja arviointi</p> <p>Pelastussuunnittelu ja omatoiminen varautuminen 5 osp</p> <p>Pienkohteen palotarkastus 4 osp</p> <p>Neuvonta- ja valistustyö 2 osp</p> <p>Pelastustoiminnan riskienhallinta 3 osp</p> <p>Sammutustyöt ja onnettomuudet 1 osp</p>	<p>Opettaja ohjaa opiskelijaa ja antaa jatkuvaa palautetta opiskelijan edistymisestä ja tavoitteiden saavuttamisesta. Opettaja ohjaa pelastustoimintaan liittyvien työmenetelmien hallintaa sekä ohjaa opiskelijan työskentelyä erilaisten oppimistehtävien avulla. Opettaja ohjaa pelastustoiminnan perustana olevan tiedon hallintaa sekä ohjaa erilaisten suunnitelmien ja tehtävien sekä niihin liittyvien analyysien ja kartoitusten laatimista.</p> <p>Opiskelija esittelee laatimansa suunnitelmansa ja tehtävänsä opettajalle ja arvioi sen toteuttamista yhdessä opettajan kanssa saaden opettajalta ohjaavaa palautetta suunnitelman tarkentamiseen.</p> <p>Opettaja ohjaa erilaisten oppimistehtävien avulla opiskelijaa dokumentoimaan oppimistaan ja osaamistaan sekä arvioidaan oppimisprosessiaan.</p> <p>Opintojakson suoritus: hyväksytty pelastussuunnitelmaluonnos, suoritettu väestösuojan hoitaja koulutus, hyväksytty koe</p> <p>Opintojakson suoritus: Suoritettu väestösuojan tarkastajan koulutus sekä hyväksytty pienkohteen palotarkastustehtävä</p> <p>Opintojakson suoritus: Hyväksytty palo- ja poistumisturvallisuusharjoitus</p> <p>Opintojakson suoritus: Hyväksytty paloilmottimen hoitajan koulutus sekä hyväksytty sprinkleri- ja vesisumutuslaitteiston hoitajakurssi</p> <p>Opintojakson suoritus: Hyväksytty ensisammutus- ja ensiapuharjoitus</p>

PELASTUSTOIMINTA KÄYTÄNNÖSSÄ-TOIMINTAKOKONAISUUS	
Työelämän toimintakokonaisuuden oppimistavoitteet	Oppimisprosessi, menetelmät ja ympäristö
Ammattitaito ja taloudellisuus & työelämän pelisäännöt	<p>Opiskelija omaksuu koulussa opitun tiedon ja syventää sen aidoissa työkohteissa toimimalla ammattitaidon edellyttämälle tasolle.</p> <p>Opiskelija omaksuu sujuvan työn tekemiseen joka johtaa työn kokonaistaloudelliseen suorittamiseen.</p> <p>Opiskelija omaksuu työelämän pelisäännöt ja noudattaa niitä.</p> <p>Opiskelija sekä opettaja sopivat yhdessä työssäoppimispaikasta. Sopivia pelastustoiminnan työssäoppimispaikkoja ovat isännöintitoimistot, pelastuslaitos, palo- ja pelastusalan yritykset, palo- ja pelastusalan järjestöt sekä sovittaessa muut ammattitaitovaatimuksiin soveltuvat tehtävät.</p>
Ohjaus ja oppimisen arviointi	<p>Opettaja ja työpaikkaohjaaja ohjaavat opiskelijaa koko työssäoppimisen ajan. Opettaja ja työpaikkaohjaaja antavat jatkuvaa palautetta opiskelijan edistymisestä ja tavoitteiden saavuttamisesta.</p> <p>Opettaja käy tarvittaessa työssäoppimispaikalla.</p> <p>Työssäoppimisen aikana suoritetaan ammattiosaamisen näyttö.</p> <p>Opettaja ja työpaikkaohjaaja tapaavat tarvittaessa, mutta viimeistään palautekeskustelussa jossa on myös opiskelija läsnä.</p>

TUTKINNON OSAN ARVIOINTI	
Osaamisen arviointi ja arviointikriteerit	OPH:n tutkinnon perusteiden osaamisen arviointitaulukko
Ammattiosaamisen näyttö	<p>Pelastustoiminta käytännössä toimintokokonaisuuden aikana suoritetaan tutkinnon osan ammattiosaamisen näyttö.</p> <p>Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä.</p> <p>Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä. Ammattiosaamisen näyttöä voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.</p> <p>Ammattiosaamisen näyttö voi koostua esimerkiksi pelastus- tai turvallisuussuunnitelman laatimisesta, pienkohteen palotarkastuksesta, väestösuojan tarkastamisesta tai neuvontaja valistustyöstä.</p>
Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen	AHOT-menettely